

## مهارت رازداری و تأثیر آن در روابط زوجین

صغری ممبئی<sup>۱</sup>

### چکیده

رازداری یکی از صفات بارز اخلاقی است که در حوزه علوم دینی و اجتماعی بسیار حائز اهمیت بوده است. قرآن کریم همیشه انسان ها را به این امر مهم و داشته، زیرا رازداری باعث جلوگیری از افشای اسرار محرمانه بین یکدیگر می شود. هدف در این مقاله بیان مهارت رازداری و نقش آن در روابط زوجین می باشد. وقتی اعضای یک خانواده نسبت به رازهای همدیگر احترام می گذارند و آن را برملا نمی کنند؛ در واقع به حریم خصوصی کل خانواده احترام می گذارند و این یک نوع حس امنیت و دفاع از خانواده می باشد، لذا چون رازداری یک نوع حس امنیتی است و باعث جلوگیری بسیاری از مشکلات خانوادگی و حتی اجتماعی می شود، مورد اهمیت و ضرورت این تحقیق واقع شده است. روش گردآوری مطالب به صورت کتابخانه ای می باشد. یافته های تحقیق نیز گویای آن است که زن و شوهر لباسی بپوشند که دیگران را به رازهای خود را به دیگران بگویند؛ زیرا در غیر این صورت باعث ایجاد مشکلات از جمله، کینه و عدم اعتماد بین همدیگر می شود و به تدریج نیز بر کل زندگی زناشویی آن ها تأثیر گذاشته و منجر به طلاق می شود.

کلید واژه: افشاء، راز، زوجین.

---

<sup>1</sup> سطح دو، حوزه علمیه حضرت رقیه (سلام الله علیها)، [www.soghramembni@gmail.com](mailto:www.soghramembni@gmail.com)

## مقدمه

انسان ها همیشه در ارتباط با یکدیگر هستند و میان همدیگر اتفاقاتی رخ می دهد که نمی خواهند دیگران از آن مطلع شوند، واضح است که با افشای این اتفاقات به دیگران میان آن ها به تدریج درگیری ها و اختلافاتی ایجاد می شود که منجر به جدایی همدیگر می شوند.

صفت رازداری یکی از صفاتی است که خداوند در قرآن کریم آن را به مؤمنان و تقواکاران منتسب کرده است، یعنی انسان هایی که اهل ایمان و تقوا هستند هیچ وقت راز و اسرار هم دیگر را افشا نمی کنند و برای کسانی که افشاء راز می کنند؛ عقوبتی قرار گذاشته است.

بنابراین وقتی زن و مرد زیر یک سقف زندگی می کنند، یعنی در همه چیز باهم شریک هستند، زیرا مرد و زن لباس هم دیگر می شوند، همان گونه که لباس باعث حجاب و عفت و نمایان نشدن عیوب آنان است، با رازداری نیز باید از معایب همدیگر نیز حفاظت کنند و اگر هر یک از زن یا مرد در این گونه مسائل رازداری نکند؛ بدون شک به تدریج شاهد مشکلات گسترده ای از جمله کش مکش بین اعضای خانواده، کینه توزی، عدم اعتماد به همدیگر و حتی منجر به جدایی می شود. به همین دلیل ما در این مقاله بر آنیم که بیان کنیم که رازداری چه نقشی بر روابط زوجین دارد و اینکه چه اهمیتی در اسلام دارد و اگر راز میان دو زوج افشا شود چه پیامدهایی را به دنبال دارد.

پیشینه تاریخی تحقیق حاضر هر چند که اسلام و قرآن تاکید بسیاری بر آن کرده، اما ریشه در زمان قبل از اسلام دارد، زیرا انبیاء پیشین الهی در بسیاری از موارد خواهان حفظ اسرار و مسائل دینی بین فرزندان یا قبایل خویش یا حتی از دشمنان خود بوده اند.

از جمله کتبی که در تدوین مقاله از آن ها استفاده شده است: کتاب «روش های محبت ورزی به همسر از دیدگاه اهل بیت» نوشته «رحمت پوریزدی» که نویسنده در آن از روش های محبت ورزی به همسر از جمله دلجویی از همسر و تعریف و تمجید از او و از محبت ورزی غیر مستقیم همچون حفظ اسرار سخن گفته و کتاب «راز خوشبختی زن و شوهر» تألیف «محمد رضا رجائی» که مؤلف در آن به بیان فواید و آثار پیروزی آفرین حفظ اسرار و برخی مفاصد افشاء اسرار پرداخته است.

با توجه به مقدمه فوق سؤالات تحقیق بدین صورت است که اهمیت و جایگاه رازداری در آموزه های دینی را بیان نمایید؟ آثار رازداری در روابط زوجین را بیان نمایید؟ پیامدهای افشاء راز در روابط زوجین چه می باشد؟

## 1- مفهوم شناسی

### 1-1- افشاء

«افشاء» در لغت به معنای «برملا کردن و فاش کردن رازی یا چیزی را گویند». <sup>۱</sup> در اصطلاح «عملی است که باعث آشکار شدن سری می شود». <sup>۲</sup>

### 1-2- رازداری

«رازداری» در لغت به معنای «پنهان کردن مطلبی در دل می باشد؛ به این معنا که سخن پنهان کسی را در دل نگهداشت». <sup>۳</sup> در اصطلاح رازداری که در عربی از آن به کتمان سر یادم ی شود؛ شامل عیب پوشی، توقع، پنهان کردن اسرار و افشا نکردن آن است. <sup>۴</sup>

### 1-3- زوجین

«زَوْج» در اصل به معنی حیوان مذکر و مؤنث است که به هر کدام از آنها این واژه اطلاق می شود و گاه به معنی وسیع تری اطلاق می گردد و هر دو چیز که قرینه یکدیگر باشند، خواه قرینه بودن از جهت شباهت بوده باشد یا از تضاد (مانند جفت کفش، جوراب، شب و روز و خیر و شر و مانند اینها) ولی در انسان ها به دو فردی گفته می شود که با هم پیمان زناشوئی بسته اند. بعضی از ارباب لغت گفته اند: معنی «زوج» عبارت از شکلی است که برای او نظیر بوده باشد، مانند اصناف و الوان مختلف یا چیزی که برای او ضدّی وجود داشته باشد، مانند: تر و خشک، مذکر و مؤنث، شب و روز، شیرین و تلخ و

<sup>۱</sup> دهخدا، لغت نامه دهخدا، ج 4، ص 1132.

<sup>۲</sup> شبر، اخلاق شبر، ص 232.

<sup>۳</sup> راغب اصفهانی، مفردات الفاظ القرآن، ص 404.

<sup>۴</sup> کریمی قمی، آیینه اسرار، ص 21.

نیز تصریح کرده اند که «زوج» به معنی هریک از آن دو فرد است، نه هر دو با یکدیگر؛ بلکه آن دو را باید «زوجان» گفت و اطلاق زوج بر هر دو، از کلام جهال و افراد نادان است.<sup>۱</sup>

## 2- اهمیت و جایگاه رازداری در آموزه های دینی

رازداری و محافظت از اسرار خویش و اسرار دیگران که به عنوان امانت در اخت مگر انسان قرار دارد، یکی از مهمترین و کلیدی ترین فضائل اخلاقی محسوب می شود که با توجه به وجود تکنولوژیهای رسانه ای و اطلاعاتی و کاربرد گسترده آنها از ضرورتی غمی قابل انکار برخوردار است؛ از همین رو هر انسان و جامعه ای رازی دارد، افشای آن را ناپسند می داند و می کوشد تا آن را مکتوم دارد و آشکار نسازد به همین خاطر خصلت حسنه رازداری از اهمیت فوق العاده ای برخوردار خواهد بود که در مکتب وحی قرآنی اسلام رهن مورد سفارش و توصیه قرار گرفته است.<sup>۲</sup>

در احادیث اسلامی درباره رازداری و ترک افشای سرّ تعبیرات گوناگونی دیده می شود که نشان دهنده اهتمام اسلام به این موضوع تا آنجا است که اسرار دیگران به منزله امانت های آنها شمرده شده و افشای سرّ به عنوان خیانت در امانت است.<sup>۳</sup>

در حدیثی از امیرمؤمنان (علیه السلام) می خوانیم: «جُمِعَ خَيْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي كِتْمَانِ السِّرِّ وَ مُصَادِقَةِ الْأَخْيَارِ وَ جَمِيعِ الشَّرِّ فِي الْأَذَاعَةِ وَ مُوَاخَاةِ الْأَشْرَارِ» «تمام خیر دنیا و آخرت در دو چیز جمع شده؛ در رازداری و دوستی با نیکان و تمام بدی ها در دو چیز جمع است افشای سرّ و دوستی با بدان».<sup>۴</sup> البته کتمان سر ممکن است اشاره به کتمان سرّ خویش باشد ولی اطلاق حدیث شامل کتمان اسرار خویش و دیگران هر دو می شود.

<sup>۱</sup> مکارم شیرازی، پیام قرآن، ج ۲، ص ۴۴۴.

<sup>۲</sup> منتظری، رازداری و کتمان سرّ از دیدگاه آیات و روایات، ص ۳۲.

<sup>۳</sup> مکارم شیرازی، اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۳۶۲.

<sup>۴</sup> مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۷۸.

در خانواده نیز زن و شوهر باید به این صفت آراسته باشند و اسرار و عیوب یکدیگر را برای دیگران، حتی پدر و مادر خود، آشکار نسازند. قرآن کریم زن و شوهر را لباس یکدیگر می داند و می فرماید : «هن لباس لکم وأنتم لباس لهن» «همسرانتان، لباس شما و شما نیز لباس آنهاید».<sup>1</sup>

هرانساری در زندگی فردی و اجتماعی، خویش خواه ناخواه اسرار مگو دارد که بایستی در نگهداری آن کوشا باشد. برخی از این اسرار مربوط به خودش و برخی مربوط به خانواده یا جامعه اوست. امروزه با توجه به وجود ابزار پیشرفته و حساس جاسوسی و اطلاعاتی و کاربرد گسترده آنها برای دگرگونی سرنوشت ملت‌ها، ضرورت رازداری بدیهی و انکارناپذیر است و گذشته از آنکه فضیلتی اخلاقی به شمار می آید، در یک بختی انسانها رهن تأثیری بسزا دارد. امام علی (علیه السلام) در حدیثی فرموده است: «الظُّفْرُ بِالْحَزْمِ وَالْحَزْمُ بِإِجَالَةِ الرَّأْيِ وَالرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ» «پیروزی، به محکم کاری بسته است و آن هم به اندیشه بستگی دارد و اندیشه نیز به نگهداری رازهاست». امام علی (علیه السلام) در سخنی دیگر، رهن به موفقیت را در سایه رازداری دانسته و فرموده است: «انجح الاموری ما احاط به الکتمان» «موفق ترین کارها آن است که پنهان کاری آن را فراگیرد». <sup>2</sup> در مقابل افشای اسرار سبب دوری از موفقیت و حتی سقوط و شکست فرد در راه تصمیم های او می شود. چنان که امام صادق (علیه السلام) فرمود: «افشاء السِّرِّ سُقُوطٌ» «برملا کردن راز، (مایه) سقوط است». <sup>3</sup>

هر فرد، خانواده، تشکیلات و جامعه ای کم و بیش اسرار و اطلاعاتی دارند که دیگران نباید از آنها آگاه شوند؛ زیرا آشکار ساختن آن برای دیگران چه بسا آسیب ها و گرفتاری های بزرگی در پی آورد. آنچه حائز اهمیت است؛ اینکه فاش کردن رازها، از ضعف نفس و سستی عقل است؛ چه اسرار آدمی از دو حال بیرون نیست؛ یا بنگر دولت و سعادت و نیک فرجامی است یا خبر از نکبت و شقاوت و ناکامی می دهد، رازداری در هر دو حال نیکوست؛ زیرا اگر راز از دولت و سعادت انسان خبر دهد، اظهار آن موجب

<sup>1</sup> بقره، 187.

<sup>2</sup> مجلسی، بحار الانوار، ج 71، ص 33.

<sup>3</sup> نهج البلاغه، حدیث 445.

<sup>4</sup> محمدی ری شهری، میزان الحکمه، ج 5، ص 263.

<sup>5</sup> مجلسی، بحار الانوار، ج 90، ص 76.

رازدار بودن همسران درباره اسرار و عیوب یکدیگر، نشانه الفت و صمیمیت بسیار میان آنان است؛ همچنین نشانه اعتماد آنان به یکدیگر می باشد و این امر، اعتماد متقابل را افزایش می دهد؛ اما باین عیوب و اسرار همسر به دیگران، صمیمیت و محبت میان آنان را از بین می برد؛ حس اعتماد و حسن ظن آنان را از یکدیگر زایل می کند؛ آتش انتقام و دشمنی را در فرد بر می افروزد و زندگی خانوادگی را به جهنمی سوزان تبدیل می کند.<sup>۱</sup>

قرآن کریم می فرماید: «فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ» «زنان صالحه، زانی هستند که متواضعند و در غیاب (همسر خود)، اسرار و حقوق او را در مقابل حقوقی که خدا برای آنان قرار داده، حفظ می کنند.»<sup>۲</sup>

امام صادق (علیه السلام) به مردی که قصد ازدواج داشت، این گونه توصیه می فرماید: «انظر این تضع نفسک و من تشکره فی مالک و تطلعه علی دینک و سرک» «نگاه کن و ببین خود را در چه موضعی قرار می دهی و چه کسی را شریک اموالت می کنی و از دین و راز خود آگاه می سازی (یعنی مواظب باش زنی انتخاب کنی که راز نگهدار و عیب پوش باشد.»<sup>۳</sup>

---

<sup>۱</sup> حیدری، kayhan.ir، جلوه های حسن خلق در میان همسران، 1400/8/15.

<sup>۲</sup> نساء، 34.

<sup>۳</sup> کلینی، اصول کافی، ج 5، ص 323.

## نتیجه

مسئله رازداری در روابط زوجین از جمله مباحث مهم و مورد بحث در حوزه های دینی و اخلاقی و اجتماعی است. رازداری از خصلت های الهی است که جزء اوصاف مؤمنین کامل و نشانه ای برای کمال عقل شناخته شده است. رازداری، فضیلتی اخلاقی است که در توفیق یافتن به انجام کارها و سعادت و نیک بختی انسان نقش بسزایی دارد. رازداری یکی از ویژگی های مثبت انسان هاست که نه تنها در زندگی فردی و شخصی می تواند به آنها کمک کند، بلکه حتی برای داشتن یک زندگی اجتماعی موفق هم مؤثر خواهد بود.

هر انسانی در زندگی خود اسراری دارد که برخی مربوط به خود و برخی مربوط به زندگی دیگران است و نباید این رازها را افشاء کند، چراکه هم برای خود و هم برای دیگران آسیب هایی را در پی دارد و این امر هم در قرآن و هم در روایات معصومین مورد نکوهش واقع شده است. علاوه بر آن از جمله مصادق رازداری که توجه به آن بسیار مهم می باشد و در این مقاله مورد تبیین واقع شده، رازداری همسران می باشد، لذا در مقاله حاضر سعی بر آن بوده که به تبیین آثار مثبت این مقوله و همچنین پیامدهای افشای اسرار پرداخته شود. بنابراین می توان گفت که زن و شوهر همانگونه که در قرآن بیان شده مانند لباسی برای یکدیگر هستند و هیچ کس نباید از اسرار آن ها آگاه شود، چرا که این امر باعث تزلزل بنیان خانواده و از بین رفتن اعتماد میان زن و شوهر می شود، اما در مقابل اگر اسرار یکدیگر را حفظ کنند، رازداری آن ها باعث می شود که شخصیت هر یک از زن و مرد حفظ شده و بنیان خانواده مستحکم تر شده و این امر در موفقیت هر یک از اعضای خانواده مؤثر بوده و در نهایت به جنبه تربیتی را در پی خواهد داشت، چراکه فرزندان از والدین آموزش می بینند و با دیدن رازداری آن ها، خود نیز رازداری را یاد می گیرند. حاصل آنکه رازداری بین همسران یکی از عوامل کلیدی برای حفظ و تقویت روابط زناشویی است.

به نظر می رسد که رازداری در بین همسران از جمله عوامل مهم در تحکیم بنیان خانواده و موفقیت و خوشبختی اعضای آن باشد.

## منابع و مأخذ

\*قرآن

\*نهج البلاغه

الف) کتب فارسی

- 1- ایروانی، جواد، فرهنگ روابط اجتماعی، جلد 2، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، چاپ سوم، 1387 ش.
- 2- پوریزدی، رحمت، روش های محبت ورزی به همسر از دیدگاه اهل بیت، جلد 1، قم: انتشارات قدس، چاپ اول، 1399 ش.
- 3- جمعی از نویسندگان، آیین رازداری در اسلام، جلد 1، قم: سپاه پاسداران، چاپ اول، 1392 ش.
- 4- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، جلد 4، تهران: دانشگاه تهران، چاپ دوم، 1377 ش.
- 5- رجائی، محمدرضا، راز خوشبختی زن و شوهر، اصفهان: مرغ سلیمان، چاپ اول، 1391 ش.
- 6- شبر، عبدالله، اخلاق شبر، ترجمه محمدرضا جباران، قم: انتشارات هجرت، چاپ سوم، 1378 ش.
- 7- طباطبایی، محمدرضا، چهل درس زندگی، قم: بوستان کتاب، چاپ اول، 1392 ش.
- 8- عباسی، ابراهیم، حفاظت گفتار، مشهد: انتشارات قدس رضوی، چاپ اول، 1391 ش.
- 9- عدالتیان، مهدی، بهترین و بدترین دوران عقد، مشهد: راه روشن، چاپ اول، 1393 ش.
- 10- کریمی قمی، حسین، آیین اسرار، قم: مسجد جمکران، چاپ چهارم، 1380 ش.
- 11- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، جلد 3، قم: مدرسه امام علی بن ابی طالب، چاپ اول، 1377 ش.
- 12- مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، جلد 2، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ نهم، 1386 ش.
- 13- منتظری، محمدحسین، رازداری و کتمان سر از دیدگاه آیات و روایات، قم: نشر سخنوران، چاپ اول، 1401 ش.
- 14- مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، معرفت اخلاقی، جلد 1، قم: مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، چاپ اول، 1385 ش.

- 15- نیلی پور، مهدی، بهشت اخلاق، جلد 2، اصفهان: مرغ سلیمان، چاپ اول، 1390 ش.
  - 16- وظیفه مند، رضا، اختلافات کوچک، تفاهم های بزرگ، ص، مشهد: آستان قدس رضوی، چاپ اول، 1391 ش.
  - 17- یعقوبی، مرضیه، گنجینه سخنان بزرگان ایران و جهان تهران: عطار، چاپ اول، 1388 ش.
- ب) کتب عربی
- 18- ابن بابویه، محمد بن علی، امالی، تهران: کتابچی، چاپ دهم، 1370 ش.
  - 19- بحرانی، کمال الدین، شرح نهج البلاغه، جلد 4، مشهد: بنیاد پژوهش های اسلامی، چاپ سوم، 1375 ش.
  - 20- تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم، قم: دارالحديث، چاپ دوم، 1383 ش.
  - 21- حرانی، حسن بن علی، تحف العقول، قم: آل علی، چاپ شانزدهم، 1393 ش.
  - 22- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ القرآن، بیروت: دارالقلم، چاپ چهارم، 1416 ق.
  - 23- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، جلد 5، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ اول، 1372 ش.
  - 24- لیثی واسطی، علی بن محمد، عیون الحکم و المواعظ، تهران: مؤسسه البعثه، چاپ دوم، 1387 ش.
  - 25- مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، جلد 71 و 72 و 90 و 100، تهران: دارالکتب الاسلامیه، چاپ چهارم، 1486 ق.
  - 26- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، جلد 4 و 5، ترجمه حمیدرضا شیخی، قم: دارالحديث، چاپ نهم، 1397 ش.
  - 27- معتزلی، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، جلد 18، قم: انوار الهدی، چاپ اول، 1387 ش.
  - 28- نراقی، مهدی، جامع السعادات، جلد 1، بیروت: اعلمی، چاپ سوم، 1386 ش.
  - 29- نوری، حسین بن محمدتقی، مستدرک الوسائل، جلد 14، قم: آل البيت، چاپ چهارم، 1404 ق.

#### ج) مقالات

- 30- پاک نیا تبریزی، عبدالکریم، «زن و حفظ اسرار خانواده»، فصلنامه پژوهشی خانواده، شماره 136، 1394.

#### د) سایت

- 31- احمدی، صالح، [sadeghain.net](http://sadeghain.net)، رازداری، 1399/6/4
- 32- پناهی، علی احمد، [marefateakhlagi.ir](http://marefateakhlagi.ir)، بایسته های اخلاقی همسران و نقش آن در تربیت فرزند، 1388/7/15
- 33- حیدری، مجتبی، [kayhan.ir](http://kayhan.ir)، جلوه های حسن خلق در میان همسران 1400/8/15
- 34- طباطبایی، ابوالفضل، [eshia.ir](http://eshia.ir)، رازداری انسان عاقل 1400/3/3
- 35- [Blogfa.com](http://Blogfa.com)، رازداری در خانواده، 1394/5/31
- 36- [rasekhoon.net](http://rasekhoon.net)، اهمیت رازداری در خانواده
- 37- [Medium.com](http://Medium.com)، بررسی رازداری در خانواده